

Antilliaanse kroniek

J.A.S. Végh

Mij bereikte het verzoek van de redactie om iets te schrijven over mijn ervaringen als predikant op Curaçao en over de viering van kerst op dit eiland. Als oud-medewerker van Credo voldoe ik graag aan dit verzoek. Sinds anderhalf jaar ben ik predikant bij de Verenigde Protestantse Gemeente van Curaçao (VPG) met als standplaats de Emmakerk in de wijk Rio Canario in Willemstad.

Het ontstaan van de VPG

De VPG bestaat sinds 1635. Een jaar na de verovering van het eiland door de Nederlanders, werd de gereformeerde kerk opgericht. De eerste predikant werd uitgezonden door de West-Indische Compagnie en ook door haar betaald. Deze predikant had als taak de geestelijke verzorging van de soldaten en de ambtenaren, die in dienst waren van de WIC. Toen in 1792 de Nederlandse Staat de WIC overnam, betaalde zij ook de uitkomende predikanten. Dit is in feite altijd zo gebleven. Nu betaalt de overheid van de Nederlandse Antillen de traktementen van de pastoors, predikanten en rabbijnen. In 1825 werden de gereformeerde kerk en de lutherse kerk op last van koning Willem I samengevoegd tot de Verenigde Protestantse Gemeente.

De VPG bestaat uit drie wijkgemeenten, te weten: de Fortkerk, de Emmakerk en de Ebenezer church. Op 1 november a.s. wordt in een feestelijke dienst gevierd, dat de Fortkerk als gebouw 240 jaar bestaat. Deze oude en sfeervolle kerk staat in Fort Amsterdam, dat tevens het regeringscentrum van de Nederlandse Antillen is. De kerk staat naast het gebouw van de ministerraad. In de Fortkerk komen voor het merendeel Europese Nederlanders en blanke Antillianen.

Op 29 november a.s. hopen we te vieren, dat de Emmakerk als gemeente 80 jaar bestaat. Deze gemeente ontstond op het terrein van de voormalige Curaçaose Petroleum Industriemaatschappij (later Shell) en bestond aanvankelijk voornamelijk uit werknemers van deze maatschappij. In 1959 ging de Protestantse Gemeente Emmastad op in de VPG. Ook dat vierden we in augustus in een feestelijke dienst. De Antillianen houden van vieringen en jubilea. Er wordt dan ook een hapje en een drankje geserveerd. De kerkgangers van de Emmakerk bestaan nu voor 80 procent uit Surinamers. Zij of hun (voor)ouders zijn destijds vanuit Suriname komen werken bij de CPIM (later Shell). Anderen waren of zijn werkzaam in het onderwijs. De rest van de kerkgangers zijn Nederlanders of Antillianen. De kerkdiensten hebben veelal een wat lossere en informelere karakter dan we in Nederland gewend zijn. Dit laatste geldt nog meer voor de Ebenezer church. Deze ontstond in 1929 en was van methodistische oorsprong. In 1937 voegde de Ebenezer church zich bij de VPG. Deze kerk is Engelstalig en wordt voor het merendeel bezocht door mensen, wier (voor)ouders afkomstig zijn van de Bovenwindse eilanden, waar Engels gesproken wordt. Het Caribische karakter is in deze kerk nog het best voelbaar.

In 1984 voegde de Gereformeerde Kerk van Curaçao zich bij de VPG. Het proces tot eenwording is niet zonder slag of stoot gegaan en duurde circa twintig jaar. Zo werd op Curaçao circa twintig eerder dan in Nederland het Samen-op-Weg-proces voltooid.

Het werk van de predikant

Wat wordt er van een predikant in de VPG verwacht? In grote trekken is zijn werk hetzelfde als in Nederland, maar er zijn accentverschillen. Bijna wekelijks ga ik voor in de kerkdienst. De predikant is verplicht een toga te dragen. Ik geef catechisaties en heb gespreksgroepen. Een keer per week ga ik naar het St. Elisabeth-ziekenhuis, waar ik alle leden van de VPG bezoek. Maar in de praktijk bezoek ik ook alle mensen, die zich protestant noemen en zich als zodanig hebben opgegeven bij binnenkomst. Zo kan het gebeuren, dat ik methodisten en adventisten, maar ook vrijgemaakten

bezoek. Meestal is de voertaal Nederlands, maar een enkele keer ook Engels of Papiaments. Vandaar, dat de VPG van haar predikanten verwacht, dat zij Engels spreken en Papiaments leren spreken. Papiaments is naast het Nederlands de officiële taal op Curaçao. 90 procent van de bevolking spreekt deze taal als eerste taal. De taal bestaat sinds de 17^e eeuw en werd gesproken onder de slaven. Zij bestaat uit Portugese en Spaanse elementen, maar ook de Nederlandse, Engelse en Afrikaanse elementen ontbreken niet.

In de kerkdiensten in de Emmakerk worden naast liederen uit het liedboek ook opwekkingsliederen gezongen. We zingen ook altijd een Papiaments en een Engels lied. De voertaal is Nederlands. Vele ouderen kennen nog de Johannes de Heer-liederen. Uit volle borst worden ze meegezongen. Eén keer in de maand hebben we een zangdienst, waarin bekende liederen worden gezongen. De liederen worden begeleid door orgel of piano. Na de dienst is er koffiedrinken in de Flamboyant of in de tuin eromheen. Zo ontmoeten we de gemeenteleden of toeristen, die bij ons zijn komen kerken.

Eens in de twee maanden vieren we met elkaar het avondmaal. De ouderen zitten dan rond de liturgietafel, de jongeren staan er omheen. Ik vind deze diensten altijd intiem en indrukwekkend. Soms wordt het avondmaal gevierd bij zieken thuis.

Kerst

In de week vóór kerst hebben we in de Flamboyant, het jeugdgebouw bij de Emmakerk, een seniorenkerstviering. Hierin komen de ouderen van de gemeente samen. We hebben eerst een korte dienst, waarin ook het avondmaal gevierd wordt. We zingen bekende kerstliederen. Soms worden kerstliederen aangepast. “Midden in de winternacht” wordt dan “Midden in de tropennacht”. Na de dienst is er een ontmoeting met hapjes en drankjes en een kerstmaaltijd.

Kort daarna hebben we het kinder/jeugdkerstfeest. Vorig jaar voerden de jongeren een kerstspel op. Het was geweldig te zien hoe ze zich ingezet hebben. Het publiek genoot er zichtbaar van. Het waren meestal ouders, grootouders en andere familieleden, die in grote getale kwamen kijken. Er werden vele foto's gemaakt. Een zo'n foto haalde zelfs de krant.

De viering van de kerstnachtdienst op het Fortplein is bij velen bekend. Op het plein, in de openlucht dus, staan honderden stoelen voor het publiek, dat en masse het kerstfeest komt vieren. Soms is er een koor, soms een muziekgroep, die de liederen begeleidt. De dienst wordt geleid door de drie predikanten van de VPG. De talen, die gebruikt worden, zijn Nederlands, Papiaments en Engels. Het afgelopen jaar begon het vlak na het begin van de dienst te regenen en niet zo'n beetje ook. De tropische regenbuien zijn kort, maar krachtig. Het was voor het eerst in 35 jaar, dat het tijdens de kerstnachtdienst regende, zo begreep ik. De dienst werd voortgezet in de Fortkerk.

De morgen na de kerstnachtdienst heeft elke wijkgemeente een kerstdienst in de eigen kerk. Deze dienst is sfeervol en intiem.

Ook voor de Antilliaan is het kerstfeest belangrijk. Er worden zelfs op grote schaal kerstbomen verkocht, die nogal aan de prijs zijn – begrijpelijk, want ze moeten van ver ingevoerd worden. Overal hangt een sfeervolle kerstverlichting.

Het is bijzonder kerst te vieren in de tropische hitte en onder de palmen. De temperatuur met kerst is op Curaçao veelal 28 graden. Het geeft een heel ander gevoel dan kerst te vieren met sneeuw en ijs. Maar de inhoud van het feest blijft hetzelfde, in de tropische hitte of in de winterse kou. God is mens geworden en zag naar deze wereld om. Hij gaf zijn Zoon om ons het eeuwige leven te geven.

Tijdens de oudejaarsdienst zijn de kerken vol. Men wil het jaar toch afsluiten met God. Intussen wordt er buiten vuurwerk afgestoken en hevig geknald. Het lawaai is soms zo oorverdovend, dat de kerkdienst even stilgelegd moet worden.

Overgangsfase

Curaçao bevindt zich momenteel politiek gezien in een overgangsfase. Het eiland behoort nu nog tot de Nederlandse Antillen, maar men is bezig dit staatsverband te ontmantelen. Curaçao en St. Maarten worden, als alles goed gaat, autonoom land binnen het Koninkrijk der Nederlanden. Bonaire, St. Eustatius en Saba hebben gekozen voor een directe band met Nederland en worden een bijzondere gemeente. Onlangs kreeg Bonaire echter een nieuw bestuurscollege, dat lijkt af te stevenen op een vrije associatie met Nederland in plaats van een directe band, waar de bevolking destijds in een referendum voor gekozen heeft. In januari wordt er weer een referendum gehouden over dit onderwerp. Volgens Nederlandse bewindslieden betekent vrije associatie echter: totale onafhankelijkheid.

Afgelopen mei vond er in Curaçao ook een referendum plaats over de resultaten van de onderhandelingen met Nederland, die door de regering gevoerd waren na het Slotakkoord. Met een nipte meerderheid van 52 procent zei de bevolking "ja" tegen deze resultaten. Daaruit blijkt de diepe verdeeldheid van de bevolking over de toekomst. Er lijkt een tweedeling te zijn, die heel wat spanningen teweegbrengt. In de kerkdiensten wordt regelmatig gebeden voor stabiliteit en rust op het eiland.

Godsdienstige situatie

Het merendeel van de Curaçaoënaars is Rooms-katholiek (85 procent). Overal zie je r.k. kerken. Maar wat je tegenwoordig ook overal ziet zijn zalen, waarin evangelische en pinkstergemeenten bijeenkomen. Ze rijzen als paddenstoelen uit de grond. In heel Latijns-Amerika blijkt dit zo te zijn. Blijkbaar sluiten deze gemeenten in hun geloofsbeleving goed aan bij de Antilliaanse cultuur. Niet ver van ons huis is een supermarkt opgekocht door een pinkstergemeente, omgebouwd en uitgebreid. Per zondag komen daar duizenden pinkstergelovigen samen, maar ook door de week zijn er vele activiteiten, zoals Bijbelstudie, vorming en toerusting en jeugdwerk. Dit alles werd mij in geuren en kleuren verteld door de pastor van deze gemeente, die mij trots zijn kerkgebouw (toen nog voor een groot deel in aanbouw) liet zien. De protestantse kerken vormen maar een gering deel van de bevolking. De VPG is op zoek naar mogelijkheden om meer mensen van buiten de kerk te bereiken. Dat gebeurt via de kerstnachtdiensten, maar ook via uitzendingen op een lokaal radiostation. Elke zaterdagmorgen verzorgen de predikanten van de VPG een programma. Eén keer per maand wordt het kerkblad VPG-nieuws uitgegeven. Dit wordt gelezen door kerkleden, maar ook door mensen van buiten de kerk. Naast het wijknieuws bevat het informatieve artikelen. Het kerkblad is te lezen op internet (www.vpg-curacao.com).

Vacatures

Op het ogenblik heeft de VPG een vacature voor een jeugdpredikant. Naast de drie wijkpredikanten wordt hij of zij voor 75 procent aangesteld voor het vormings- en toerustingswerk op de scholen van de Vereniging voor Protestants-Christelijk Onderwijs, die met de VPG een nauwe band heeft. De VPG is een van de oprichters van de VPCO en daarmee een van de dragende kerken. Voor de andere 25 procent is hij of zij in dienst van de VPG om het jeugdwerk te begeleiden en de contacten met de protestants-christelijke scholen te onderhouden. Het schooljaar wordt geopend in een van de kerken van de VPG met een kerkdienst. De afgelopen keer was dat in de Emmakerk. De kerk zat bomvol met ouders en leerlingen, leerkrachten en leden van het bestuur. Ook de kerst- en paasvieringen vinden veelal in kerken van de VPG plaats.

In januari a.s. ontstaat er een vacature in de Fortkerk. Het beroepingswerk is onlangs opgestart.

Naast de drie of vier predikanten in de VPG zijn er nog twee "local pastors". Ze hebben de bevoegdheid om in kerkdiensten voor te gaan.

De Protestantse Gemeente van Bonaire is sinds augustus dit jaar vacant. Ook daar zoekt men een

predikant. Men heeft mij gevraagd om consulent te zijn. Dat betekent één keer per maand naar Bonaire vliegen, een kerkdienst houden en pastorale bezoeken brengen.

De Protestantse Gemeente op Aruba kent twee predikantsplaatsen. Een tijd lang vormden de Protestantse gemeenten op Curaçao, Bonaire en Aruba één kerkverband: de Protestantse Kerk van de Nederlandse Antillen.

Meer informatie over de VPG vindt u op haar website: www.vpg-curaçao.com. De website van de Emmakerk is: www.emmakerk.freeservers.com.

Ds. Hans Végh, Kaya Rankil 71, Willemstad, Curaçao, Nederlandse Antillen, tel. 005999-737-3070 (vast), 005999-661-6339 (mobiel). E-mail: hans@vegh.tk. Website: www.vegh.tk.